

Ernest Hetherington (13-3-1917 – 9-10-2016)

Một vì sao sáng trên vòm trời Hoa Lan đã tắt. Đó là sự ra đi của cụ Ernest Hetherington, một người đã cống hiến rất nhiều cho Hoa Lan Hoa Kỳ và có thể nói là Hoa Lan Thế giới.

Vào khoảng năm 1978, sau khi ổn định đời sống tại Illinois, tôi bắt đầu thực hiện giấc mơ của mình đó là tìm hiểu và sưu tầm những cây lan lạ trên giới. Cũng như những người mới tập tễnh chơi lan, tôi choáng ngợp trước hấp lực vô cùng mạnh mẽ của những cây Cattleya hoa to, màu sắc lộng lẫy, hương thơm ngào ngạt và cây Cymbidium nhiều hoa, cành lá mềm mại, duyên dáng. Khi đó Internet chưa ra đời, sự tìm hiểu về các loài lan chỉ giới hạn trong những cuốn Bulletin của Hội Hoa Lan Hoa Kỳ và vài cuốn sách phần lớn chỉ có 2 màu đen trắng. Nhưng nhờ vào những quảng cáo trong cuốn Bulletin này, tôi mới biết đến những vườn lan xa lạ, trong đó có vườn lan Stewart's Orchids ở San Gabriel, California, nơi có nhiều Cattleya và Cymbidium hơn cả.

Nhân một chuyến về thăm con cháu ở Anaheim vào năm 1982, tôi có đến thăm vườn lan này và gặp người bán hàng lịch thiệp đó là Ernest Hetherington. Ông hỏi tôi đến từ đâu, chơi lan ra sao, thích loài lan nào... sau đó ông chỉ bảo cho tôi những điều cần biết về cách trồng Cattleya và Cymbidium. Giọng nói ôn tồn và thái độ thân mật của ông, chứng tỏ một người hiểu nhiều biết rộng nhưng rất hòa nhã và khiêm tốn làm cho tôi cảm phục, khác hẳn với một vài người tôi đã gặp sau này. Ông giới thiệu với tôi cây Cattleya Pamela Hetherington, mang tên vợ ông, hoa màu tím nhạt, lưỡi màu vàng viền tím, hương thơm ngọt ngào do chính tay ông lai giống và tôi đã mua cây lan này với số tiền bằng lương của 2 ngày làm việc.



flickrriver.com

Hỏi về những cây Cymbidium, ông cho biết hiện còn đang ở trong vòng gieo hạt, hy vọng sẽ tung ra thị trường những cây lan đẹp với giá hạ hơn.

Mười năm sau, tôi lại gặp ông tại vườn lan Stewart's Orchids, khi đó đã rời San Gabriel về Carpinteria với những chiếc nhà kính rộng rãi và khang trang hơn với số nhân viên tới trên dưới 100 người. Tôi ra về với cây Cymbidium Lilian Stewart đẹp đẽ, sau đó trở lại Stewart nhiều lần, nhưng không được gặp vì ông đang bận nhân giống hoa lan trong phòng thí nghiệm.



[flickrriver.com](https://www.flickrriver.com)

Hetherington bắt đầu sự nghiệp vào năm 1936 với vườn lan Armacost & Royton chuyên về Cattleya và từ năm 1947 với Stewart's Orchids ở San Gabriel chuyên về lan Cattleya và Cymbidium. Vào năm 1950 dưới sự điều hành của ông, vườn lan này đã tạo ra nhiều cây lan lai giống đầu tiên tại Hoa Kỳ khởi đầu việc lai tạo các giống lan sau này. Năm 1949, ông là người đặt ra những tiêu chuẩn chấm thi cho Hội Hoa Lan Hoa Kỳ. Năm 1955, ông là Hội Trưởng Hội Hoa Lan Miền Nam California (Orchid Society of Southern California). Ông đã từng là Chủ Tịch Hội Lan Kiếm Hoa Kỳ (Cymbidium Society of America) và nhiều chức vụ quan trọng trong các tổ chức hoa lan như: Chủ Tọa Đệ Ngũ Hoa Lan Thế Giới, Hội đồng giám khảo (AOS awards Committee) County Arboratum, Chủ nhiệm tờ Orchid Digest's và nhiều hoạt động khác tại Huntington Botanical Garden.

Riêng về Cymbidium, chính Ernest Hetherington là người đã mang về Hoa Kỳ những cây lan Kiếm màu đỏ như Cym. Khyber Pass và Cym. Sabre Dance, đó là những cây cha mẹ của các cây lan do vườn lan Mc Lellans ở San Francisco và Casa de las Orchideas tại Solana Beach sau này đã dùng để lai giống.

Nói về Cymbidium, chúng ta nên biết rằng loài Cymbidium có chừng 86 giống mọc ở Á Châu và những đảo ở Thái Bình Dương, vào khoảng năm 1845 được các nhà chơi lan Âu Châu mang về nuôi trồng và lai giống. Khi thế giới đại chiến thứ 2 bùng nổ, một số vườn lan ở Âu Châu và Anh Quốc bị bom đạn của quân Đức phá hủy, hoa lan Âu Châu ào ạt du nhập sang Hoa Kỳ và từ đó trở nên một kỷ nguyên Cymbidium được dùng trong việc hoa cài trên áo (Corsage). Năm 1946, Cymbidium bắt đầu xuất hiện trên các bàn triển lãm và hội Hoa Lan Cymbidium được thành lập do một nhóm nhỏ hội viên của Hội Hoa Trà (Camelia Society) ở Pasadena với Dave Mc Lellea là Hội Trưởng.

Nhờ vào khí hậu thích hợp của miền nam California, nên các vườn lan ở Santa Barbara như Dickinson, Carpentier, Bryce, Everett, Rogers và Armacost & Royton ở Los Angeles có nhiều cây lan Kiếm được nhập vào trước chiến tranh và cây Cymbidium Lillian Stewart là hậu duệ của cây Cymbidium Carisona 'Glendessary' được dùng cho việc lai giống và sản xuất nhiều cây lan Kiếm đẹp đẽ.



Cymbidium Carisona 'Glendessary'

Santa Barbara Estates

Sau này các vườn lan Santa Barbara Estates và Gallup Stribling và Georges Hatfield Orchids ở Oxnard, hiện là Chủ Tịch Hội Hoa Lan Hoa Kỳ, đã sản xuất nhiều cây lan Kiếm nổi tiếng mà không thể nào kể ra cho hết.

Trở lại với sự nghiệp của Ernest Hetherington, ngoài việc đảm nhiệm các chức vụ quan trọng như trên, ông đã mang lại cho hoa lan thế giới nhiều cây lan đẹp như:



Slc. Jewel Box

forum.theorchidsource.com



C. Trick or Treat

Santa Barbara Estates



C. Chocolate Drop
[Pinterest](#)



C. Drumbeat
ricardogupi.blogspot.com



Lc. Puppy Love
[Santa Barbara Estates](#)



C. Horace
[WordPress.com](#)

Ngày 9-10- 2016 vừa qua, Ernest Hetherington đã ra đi vĩnh viễn để lại bao nỗi tiếc thương một người đã từng cống hiến cho Hoa Lan biết bao công sức và khoảng 250 tài liệu khuôn vàng thước ngọc quý giá như: “Appeal of a Flower”, “Breeding of Red Cattleyas and Allied Hybrids”, “Best in New Hybrids: Yamadara Midnight Magenta AM/AOS”, “Cattleya bowringiana: The Little Known Matriarch from Central America”, “Cattleya Horace ‘Maxima’ AM/AOS”, “Cattleya trianae, Its Varietal Forms and Influence in Hybridizing” v.v...

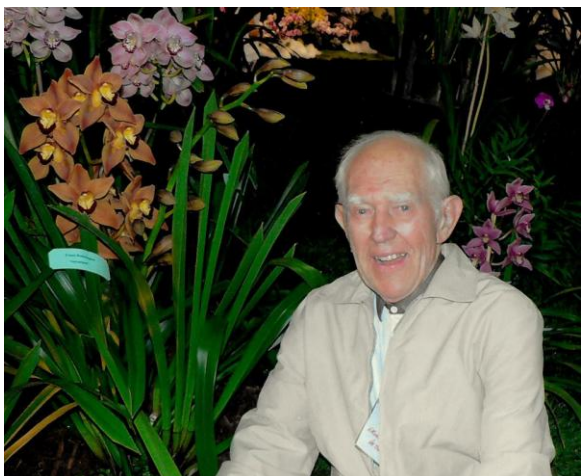
Do đó Hội Hoa Lan Hoa Kỳ đã tặng cho ông chiếc huy chương vàng cao quý dành riêng cho những người xuất chúng trong việc phục vụ hay khám phá về lan (Gold Medal of Achievement). Ông cũng được nhiều tổ chức khác trao tặng nhiều giải thưởng.

Anh Bùi Mạnh Hà, Phó Hội Trưởng Hội Hoa Lan VN cho biết vào năm 2006, Hội Lan Kiếm Hoa Kỳ Cymbidium Society of America (CSA) đã quyên góp một số tiền khá lớn và nhờ Hội Hoa Lan Hoa Kỳ lập ra giải “*Ernest Hetherington Cymbidium Award*” để vinh danh ông.

Trong cuộc triển lãm Fascination of International tại Costa Mesa, California năm 2007, anh Hà đã trưng bày cây Cym. Winter Fire ‘Frosty Tips’ và đã đoạt giải thưởng cao quý đó.



Để tưởng nhớ tới ông, chúng tôi xin đăng lại tấm ảnh của ông với cây lan Cymbidium mang tên ông do George Hatfield, Chủ Tịch Hội Hoa Lan Hoa Kỳ phổ biến trên trang Facebook.



Và cuối cùng là tấm ảnh ngày mừng đại thọ 99 của ông do Forest Lawn Memorial-Parks & Mortuaries đưa lên Internet.

Chúng tôi, những kẻ hậu sinh và yêu mến hoa lan vô cùng thương tiếc và ngưỡng mộ một người tài năng xuất chúng, đức độ toàn vẹn như ông.

Bolsa 10-2016